

Insinööriliitto IL ry:n ohjeistus kunnia- ja ansio- merkkien käytöstä

6.2.2015

Stig Landénin esityksen pohjalta Matti Häkkinen, Stig Landén,
Erik Sartorisio ja Mikko Wikstedt

© Insinööriliitto IL ry 2015

Sisällysluettelo

1	Suomalaisten kunnia- ja ansiomerkkien ryhmittely	3
2	Yksityisten yhteisöjen kunnia- ja ansiomerkit (mm. Insinööriliitto IL ry)	3
3	Kunniamerkkien (isot) käyttö eri asuissa	4
4	Eri asuissa kunniamerkkejä käytetään seuraavasti.....	5
4.1	Hännystakki eli frakki	5
4.2	Tumma puku	6
4.3	Arkipuku	6
4.4	Smokki	6
4.5	Sotilaspuku, virkapuku tai järjestöasu.....	7
5	Naisten kunniamerkkien käyttö	7
6	Poikkeustapaus	7
7	Pienoiskunniamerkkien käyttö.....	7
8	Kunniamerkin osoittavat nauhavärit ja muut tunnukset.....	10
8.1	Kunniamerkin nauhat.....	11
9	Rintamerkkien käyttö.....	11
10	Kunniamerkkien käyttö erilaisissa tilaisuuksissa	12
11	Kunniamerkkien luovutustilaisuus.....	13
12	Kunniamerkkien käyttö hautajaisissa	14
13	Kuolleen henkilön kunniamerkit.....	14
14	Kunniamerkkien esittäminen.....	15

1 Suomalaisen kunnia- ja ansiomerkkien ryhmittely

Suomalaiset kunnia- ja ansiomerkit voidaan ryhmitellä viiteen eri ryhmään:

I Valtiovallan perustamat tai myöntämät kunnia- ja ansiomerkit muun muassa:

Vapaudenristin ritarikunta (VR)
Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunta (SVR)
Suomen Leijonan ritarikunta (SL)
Virka-ansiomerkki (XXX)

Valtiollisista kunniamerkeistä saa lisätietoa osoitteesta
<http://www.ritarikunnat.fi>.

II Puolivirallinen ritarikunta

Pyhän Karitsan ritarikunta (PKR)

Puolivirallisiin kunniamerkkeihin, joita kannetaan virallisten kunniamerkkien ohella, kuuluvat myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Pyhän Henrikin risti, Mikael Agricolan risti ja Seurakuntatyön kunniamerkki, Suomen Talousseuran ja Keskuskauppakamarin ansiomerkit. Myös Suomen Kaupunkiliiton ja Suomen Kuntaliiton (nyk. Suomen Kuntaliitto) ansiomerkit sekä Helsingin kaupungin myöntämä Helsinki-mitali on hyväksytty kannettavaksi virallisten kunniamerkkien ohella.

III Muun isänmaallisen toiminnan ristit ja mitalit

IV Valtakunnallisen luonteen omaavien yhteisöjen kunnia- ja ansiomerkit

V Yksityisten yhteisöjen kunnia- ja ansiomerkit

mm. **Insinööriliitto IL ry:n ansiomitalit (IL am)**

2 Yksityisten yhteisöjen kunnia- ja ansiomerkit (mm. Insinööriliitto IL ry)

Yksityisellä yhteisöllä tarkoitetaan esimerkiksi koko valtakunnan alueella toimivaa yritystä. Tähän ryhmään katsotaan kuuluviksi myös eri yliopistot ja korkeakoulut sekä niissä toimivat osakunnat ja muut yhteenliittymät. Lisäksi tähän ryhmään kuuluvat niin sanotut vapaan harrastustoiminnan, hyväntekeväisyyden, ammattiin liittyvät, karjanjalostukseen liittyvät, maa- ja metsätalouteen liittyvät ym. lähinnä yksityisluonteiset yhteisöt.

Yksityisellä yhteisöllä tarkoitetaan myös paikallisia yhdistyksiä ja kerhoja, yksittäisiä kuntia sekä kaikkia sellaisia yhteisöjä, joiden tarkoituksena on tukea ensisijaisesti omien jäsentensä hyvinvointia tai saavuttaa heille taloudellisia tai muita etuja.

3 Kunniamerkkien (isot) käyttö eri asuissa

Kunniamerkkien käyttö edellyttää yleensä juhlavaa tilaisuutta. Juhlatilaisuuksiin pukeudutaan erilaisiin asuihin tilaisuuden luonteen mukaisesti. Kutsussa tilaisuuden järjestäjän tai isännän/emännän velvollisuus on ilmoittaa, toivotaanko tilaisuudessa käytettävän kunniamerkkejä aivan samalla tavoin kuin hän esittää asutoivomuksen. Kutsuun on nykyisin syytä merkitä joko "Juhlapuku ja kunniamerkit" taikka "Tumma puku ja kunniamerkit".

Kunniamerkkejä käytettäessä on erityisesti otettava huomioon,

- että merkit ovat kannakkeessaan oikeassa järjestyksessä
- että merkit ovat oikein päin, erityisesti mitaleissa etupuoli- ja kääntöpuoli sekoittuvat helposti
- että merkkien nauhat ovat puhtaat ja ehjät
- että merkkien alareunat ovat samalla tasalla ja merkit nauhoineen ovat oikeanmittaisia (kokonaismitta nauhoineen 10 senttimetriä)
- että kannakkeessa ei ole sellaisia merkkejä, joita ei suositella käytettäväksi yhtä aikaa
- että kannakkeen metalliosat eivät näy nauhojen välistä.

Kadonneen tai turmeltuneen kunniamerkin tilalle voi hankkia uuden kunniamerkin. Hankinnasta antaa neuvoja Sotainvalidien Veljesliiton kunniamerkkipalvelu. Korjauksia suorittavat myös ammattikultasepät. Kadonneen Vapaudenristin tai -mitalin samoin kuin sotien muistomitalien hankintaan myöntää ostoluvan pääesikunnan kunniamerkkikortisto. **Insinööriliiton mitalien osalta lisätietoja saa Mervi Kinnuselta, puh. 0201 801 823.**

Kunniamerkit kiinnitetään kannatinsolkeeseen, joita on saatavissa eripituisina sekä erilaisilla kiinnitystavoilla. Kannatinsolkeeseen kunniamerkit kiinnitetään keskinäiseen järjestykseen siten, että arvokkain merkki tulee oikeanpuolimmaisiksi, lähimmäksi sydäntä. Kunniamerkkien keskinäinen arvojärjestys ilmenee osoitteesta http://www.ritarikunnat.fi/keskinainen_jarjestys.asp.

Kannatinsolkeeseen kiinnitetyn kunniamerkin pituus nauhoineen on Suomessa 10 senttimetriä nauhan yläreunasta mitalin tai ristin alareunaan.

Jos kunniamerkkejä on useita, ne voidaan kiinnittää kannatinsolkeeseen siten, että arvokkaamman merkin nauha peittää osan seuraavan merkin nauhaa. Kunniamerkit kiinnitetään kannatinsoljessaan rinnan vasemmalle puolelle (itsestä katsoen) siten, että kunniamerkkien nauhojen yläreunat ovat noin kaksi (2) senttiä takikäanteen napinläven alapuolella miesten puvuissa ja naisilla vastaavalla kohdalla. Kunniamerkit kiinnitetään edellä esitetyille kohdalle vaakasuoraan. Mikäli kunniamerkkejä on useita, ne voidaan kiinnittää pukuun siten, että ne menevät takin kauluskäänteeseen päälle.

Insinööriliiton ansiomitaleita voidaan käyttää vain liiton omissa tilaisuuksissa.

Yhdessä virallisten kunniamerkkien kanssa kannettuna, Insinööriliiton ansiomitalit sijoitetaan rivin viimeisiksi ja koko kunniamerkkirivi rintataskun yläpuolelle.

Käytettäessä Insinööriliiton ansiomitaleita yksinään luokitellaan ne epävirallisiksi ja siksi niitä kannetaan aina rintataskun yläreunan alapuolella.

Mikäli henkilöllä on useita Insinööriliiton myöntämiä ansiomitaleita, käytetään viimeksi myönnettyä mitalia. Poikkeuksen tekee kunniajäsenmitali, jota kannetaan aina ansiomitalin kanssa.

Kultainen ansiomitali soljin

EI yhtä aikaa kultainen, hopeinen ja pronssinen ansiomitali

4 Eri asuissa kunniamerkkejä käytetään seuraavasti

4.1 Hännystakki eli frakki

- 1) suuret kunniamerkit (korkeintaan kaksi kaularistiä ja neljä rintatähteä)

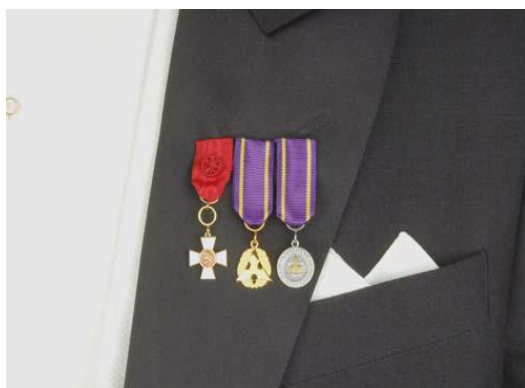

Suomen Leijonan 1. luokan ritarimerkki, Insinööriupseeriliiton ansiomitali, IL:n kunniajäsenmitali ja IL:n kultainen ansiomitali

IL:n kunniajäsen- ja kultainen ansiomitali

- 2) pienoiskunniamerkit

*Pienoiskunniamerkit:
Suomen leijonan 1. Luokan ritarimerkki,
IL:n kunniajäsenmitali ja
IL:n kultainen ansiomitali.*

4.2 Tumma puku

1) suuret kunniamerkit aina, (vain yksi kaularisti, komentajat; 1. luokan tai suurristin komentajat vain yksi rintatähti)

Kuvassa ylimpänä:

Virka-ansiomerkki (XXX),

vasemmalta:

Suomen Valkoisen Ruusun 1. luokan ritarimerkki (SVR R1),

Suomen Leijonan 1. luokan ritarimerkki (SL R1),

Sotilasansiomitali (Sot am),

Insinööriupseeriliiton ansiomitali soljen kera (IUL am sk),

Maanpuolustusmitali kultaisen soljen kera (Mp am ksk),

Ali-, toimi- ja opistoupseerien perinnemitali (ATOP),

Viestiristi (Vstir) ja

Insinööriliiton kultainen ansiomitali (IL kam).

2) kunniamerkin osoittava nauhaväritunnus eli kunniamerkinappi (bouton) takin vasemman kauluskäänteen napinlävessä, 1 kpl.

4.3 Arkipuku

1) kunniamerkkiä osoittava nauhaväritunnus (bouton) takin vasemman kauluskäänteen napin lävessä, vain yksi!

4.4 Smokki

1) kunniamerkkiä osoittava nauhaväritunnus (bouton) takin vasemman kauluskäänteen napin lävessä tai vastaavassa paikassa, vain yksi!

2) pienoiskunniamerkit, mikäli kutsussa niin toivotaan. Ei käytetä alkuperäiskokoisia kunniamerkkejä eikä kaularistejä tai rintatähtiä.

Pienoiskunniamerkit: Suomen Leijonan 1. luokan ritarimerkki ja IL:n kultainen ansiomitali.

4.5 Sotilaspuku, virkapuku tai järjestöasu

- 1) asuissa kannetaan kunniamerkkejä pääsääntöisesti edellä esitetyn periaatteen mukaisesti, noudattaen asuista annettuja käyttömääräyksiä ja niiden mahdollista vertailua siviiliasuihin
- 2) paraatiasuissa käytetään suuria kunniamerkkejä
- 3) juhla-asussa käytetään suuria kunniamerkkejä tai pieniä kunniamerkkejä, jos niitä on enemmän kuin kolme
- 4) pienessä juhla-asussa käytetään pienoiskunniamerkkejä,
- 5) vierailu- sekä palvelusasuissa käytetään kunniamerkinauhalaattoja
- 6) kenttäasussa ei käytetä kunniamerkkejä eikä niitä osoittavia nauhalaattoja
- 7) erikseen käsketyissä tilaisuuksissa (esimerkiksi sotilaille kenttäpuvuksi tarkoitettussa maastopuvussa käytetään kunniamerkkejä milloin se on käsketty paraatiasuksi).

Sotilaspuvuissa kunniamerkkien käyttöohje on osoitteessa:

puolustusvoimat.fi/wcm/c8b90f004e73b0419c5bdcdbd3e56d964/kunnia_ja_ansiomerkin_kantaminen_liitteinen.pdf?MOD=AJPERES .

5 Naisten kunniamerkkien käyttö

Naiset käyttävät kunniamerkkejä samojen perusteiden mukaisesti kuin miehetkin. Kunniamerkkien käyttöohjeita täydennettiin 14.6.1979: naiset voivat käyttää pienoiskunniamerkkejä kaikissa niissä tilaisuuksissa, joissa kunniamerkkejä yleensä käytetään. Naisilla pienoiskunniamerkkien käyttö on paikallaan varsinkin silloin, kun kunniamerkkejä on useita. Täydennys ohjeisiin tehtiin siksi, että naisten juhla-asujen materiaali ja malli eivät kestä useiden kunniamerkkien painoa.

Naiset eivät kanna kaularistejään kaulassa, vaan näiden merkkien nauhasta tehdään nauhasolmuke, joka kiinnitetään asuun vasemmalle puolelle olkapään tasalle nauhassa rintaan kiinnitettävien muiden kunniamerkkien yläpuolelle. Muut nauhassa rintaan kiinnitettävät kunniamerkit voivat olla joko alkuperäiskokoisina tai pienoiskoossa.

Sekä naiset että miehet voivat käyttää kunniamerkkejä myös kansallispuvuissa, milloin kansallispuku on juhla-asuna.

6 Poikkeustapaus

Eräissä tilanteissa voivat ulkoasiainministeriön korkeat virkamiehet käyttää pienoiskunniamerkkejä, vaikka tilaisuudessa tulisi käyttää alkuperäiskokoisia kunniamerkkejä. Kysymyksessä ovat tietenkin tilaisuudet, joihin osallistuvat kaikki Suomessa olevat ulkomaalaiset diplomaatit. Silloin kyseessä olevalla virkamiehellä voi olla lähes kaikista maista kunniamerkkejä eikä niitä kaikkia alkuperäiskokoisina voida käyttää.

7 Pienoiskunniamerkkien käyttö

Pienoiskunniamerkit, miniatyyrit, ovat pienoismalleja alkuperäiskokoisista kunniamerkeistä.

Tavallisesti kunniamerkkejä kannetaan alkuperäisinä eikä kenelläkään ole velvollisuutta hankkia pienoiskunniamerkkejä. Tilaisuuden järjestäjä voi kutsukortissa

6.2.2015

mainita pienoiskunniamerkeistä mutta jokainen, jolla niitä ei ole, voi käyttää alkuperäiskokoisia (poikkeus smokkipuku ja sotilasjuhla-asu).

Pienoiskunniamerkkejä käytetään frakissa, papiston virkapuvussa ja puolustusvoimien juhlapuvussa (jos kunniamerkkejä on enemmän kuin kolme).

Pääsääntöisesti pienoiskunniamerkki on itse hankittava. Niiden hankkimiseen ei tarvita samanlaista ostolupamenettelyä kuin esimerkiksi kadonneen kunniamerkin kohdalla.

Kansainvälisen tulkinnan mukaan pienoiskunniamerkkien asema ei ole sama kuin alkuperäiskokoisten. Näin niiden käyttö onkin haltijansa päätettävissä ottaen huomioon maan tavat ja yleinen käytäntö. Brittiläisen kansainyhteisön maissa ja melko laajalla alueella Euroopassa pienoiskunniamerkkejä käytetään smokissa yleensä yksityisluonteisissa tilaisuuksissa, mutta myös virallisemmissä tilaisuuksissa.

Brittiläisen käytännön mukaan pienoiskunniamerkkejä käytetään myös valkoisessa smokissa. Suomessa smokki on yhä useammin ohittanut frakin juhla-asuna. Näin ollen tilaisuuden järjestäjällä ei pitäisi olla esteitä esittää kutsussaan toivomusta "smokki, pienoiskunniamerkit" tai "smokki, pienoiskunniamerkein".

Pienoiskunniamerkkien käyttö smokissa tuli ritarikuntien suurmestarin päätöksellä syksyllä 1990 mahdolliseksi myös Suomessa. Smokissa voidaan käyttää vain pienoiskunniamerkkejä tai nauhaväriä, ei kuitenkaan koskaan mitään alkuperäiskoista kunniamerkkiä (ei kaularistiä eikä rintatähteä).

Suomessa pienoiskunniamerkkien käyttö miehillä on aiemmin rajoittunut vain frakkiin ja merivoimien juhla-asuun, joka on vanha ja kansainvälinen perinne. Se on lähtöisin brittien laivastosta.

Vuonna 1979 laajennettiin naisten pienoiskunniamerkkien käyttöä: pienoiskunniamerkit ja alkuperäiskokoiset kunniamerkit ovat vaihtoehtoisia tilaisuudesta riippumatta.

Pienoiskunniamerkit kiinnitetään joko kannakkeeseen tai ketjuun samassa keskinäisessä järjestyksessä kuin alkuperäiskokoiset kunniamerkit. Pienoiskunniamerkkejä ei limitetä, vaan jokaisen merkin nauha on kokonaisuutena näkyvässä. Pienoiskunniamerkin kokonaisuutena nauhan yläreunasta merkin alareunaan on viisi (5) senttiä.

Alkuperäiskokoisia kaularistejä ja rintatähtiä voidaan kantaa samanaikaisesti pienoiskunniamerkkien kanssa. Kansainvälisen käytännön mukaisesti samaa komentajamerkkiä voidaan käyttää yhtä aikaa sekä pienoiskokoisena että alkuperäiskoisena.

Mikäli komentajamerkin haltijalla ei ole muita kunniamerkkejä kuin kyseessä oleva komentajamerkki niin tällöin hän ei käytä merkkiään molempien kokoisena.

Kannakkeeseen tai ketjuun kiinnitettyjä pienoiskunniamerkkisarjoja ei voida joka kerta erikseen purkaa. Tämän vuoksi on mahdollista kantaa samaa merkkiä yhtä aikaa kahdessa eri koossa. Rintatähtiä eikä muitakaan nauhattomia kunniamerkkejä käytetä pienoiskoossa.

6.2.2015

Valitettavasti useista kunniamerkeistä ei ole saatavana pienoiskunniamerkkiä. Tämän vuoksi tilaisuuteen, jossa suositellaan pienoiskunniamerkkien käyttöä, voidaan aina mennä käyttäen myös suuria kunniamerkkejä.

Smokissa ei kuitenkaan missään olosuhteissa käytetä nauhassa rintaan kiinnitettäviä kunniamerkkejä eikä rintatähtiä alkuperäiskokoisina.

Yhdistyksen kunniamerkki yksin ollessaan sijoitetaan rintataskun alle.

Pienoiskunniamerkit kiinnitetään frakissa takin vasempaan rintakäänteeseen nappinläven korkeudelle ja smokissa vastaavalle paikalle. Kummassakin asussa käytetään pienoiskunniamerkkien kanssa rintataskunenäliinaa (valkoista).

Yhdistyksen kunniamerkki ollessaan virallisen kunniamerkin kanssa sijoitetaan rintataskun yläpuolelle.

Pienoiskunniamerkit: Suomen leijonan 1. Luokan ritarimerkki, IL:n kultainen ansiomitali

Pienoiskunniamerkkien aikaisempien ja vähäisempien käyttömahdollisuuksien vuoksi esimerkiksi Vapaudenristin ritarikunnan kunniamerkeistä ei pystytty aiemmin osoittamaan 2. luokan Vapaudenristiä ylempiä luokkia. VR 1 ja sitä korkeampien sijasta jouduttiin käyttämään VR 2 pienoiskunniamerkkiä.

Nykyisin Sotainvalidien Veljesliitto välittää pienoiskunniamerkkejä myös ylempimistä luokista.

Sotainvalidien Veljesliiton Kunniamerkkipalvelu

Mm. kunniamerkinapit ja pienoiskunniamerkit

Ratamestarinkatu 9.C

00520 Helsinki, Käyntiosoite Kellosilta 4.C

puh. (09) 478 500

www.sotainvalidit.fi

8 Kunniamerkin osoittavat nauhavärit ja muut tunnukset

Eriasteiset kunnia- ja ansiomerkit voidaan osoittaa myös erilaisin kunniamerkinapein (boutonit), nauharuusukkein, nauhoin tai muin tunnuksin. Nauhaväriillä tarkoitetaan tässä yhteydessä kaikkia edellä mainittuja tunnuksia.

Nauhavärejä voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun ei käytetä kunniamerkkejä juhlavimmissa lounas- ja illallistilaisuuksissa, virallisten tapaamisten yhteydessä myös arkipuvussa, tummassa puvussa, smokissa ja shaketissa. Nauhavärejä ei tule kuitenkaan käyttää tilaisuuksissa, joihin suositellaan kunnia tai pienoiskunniamerkkejä. Nauhavärejä käytetään vain yhtä kerrallaan.

Nauhaväreillä voidaan osoittaa kaikki Vapaudenristin Ritarikunnan risti, Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan ritarikuntien kunniamerkit. Yleensä kaikista ulkomaalaisista kunniamerkeistä on saatavissa nauhaväri tai muu tunnus. Ohjeiston mukaisesti voidaan myös muut kunnia- ja ansiomerkit osoittaa nauhaväriillä. Kaikista suomalaisista merkeistä ei ole saatavana valmiina nauhaväritunnuksia. Niitä voidaan tilata kunniamerkkien kiinnitystöitä tekevilta.

Nauhaväriin käytetään yleisimmin pienoiskunniamerkin nauhaa. Yksinkertaisinta on kiinnittää pienoiskunniamerkin nauha nauhanlevyiseen ja kolme millimetriä korkeaan neulaan kiinnitettyyn listaan.

Nauhavärien käyttö on näihin aikoihin asti ollut vähäistä Suomessa. Ulkomailla niitä käytetään varsin runsaasti. Kansainvälistymisen myötä nauhavärien käyttö on kuitenkin selvästi lisääntymässä myös Suomessa. Nauhaväreillä voidaan osoittaa erityistä huomaavaisuutta tilaisuuden isännälle käyttämällä juuri kyseisen yhteisön tai valtion myöntämän kunniamerkin nauhaväriä.

Nauhaväreillä osoitetaan eriarvoiset kunniamerkit yleisimmin seuraavasti:

1. luokan ritarimerkit ja sitä korkeammat kunniamerkit osoitetaan pyöreällä ritarikunnan nauhanvärisellä, kahdeksan millimetriä halkaisijaltaan olevalla napilla.

Komentajamerkki osoitetaan edellä kuvatun kaltaisella napilla, mutta napin alla on hopeanvärinen 6 mm korkea ja 14 mm leveä kaluunasolki.

1. luokan komentajamerkin solki on oikealta puolelta kullan ja vasemmalta puolelta hopeanvärinen. Suurristissä kaluunasolki on kokonaan kullanvärinen.

Ritarimerkit osoitetaan ritarikunnan nauhan värisellä nauharusetilla, jonka leveys on noin 14 millimetriä.

Ansiomerkit, -mitalit ja -ristit osoitetaan ritarikunnan tai ansiomerkin nauhanvärisellä tunnuksella, joka on 15 millimetriä leveä ja 3 millimetriä korkea.

Nauhaväri kiinnitetään takin vasempaan kauluskäänteeseen siten, että kaikki muut tunnukset kiinnitetään napinläpeen paitsi ansiomerkkien, -mitalien ja -ristien nauhaväritunnus kiinnitetään vaakasuoraan napinläven vasemman reunan ja kauluskäänteen väliin.

Eräistä kunniamerkeistä on valmistettu muunkinlaisia, nauhaväriä vastaavia tunnuksia.

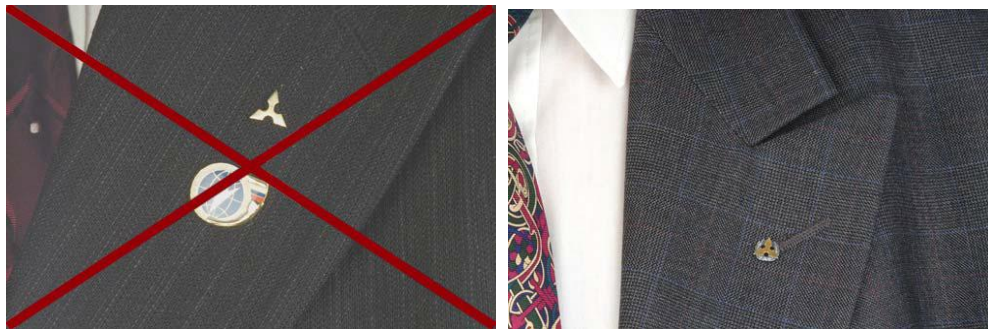
Esimerkiksi 2. luokan Mannerheim-rististä on valmistettu nauhaväriä vastaava pienoismerkki. Se on Mannerheim-risti pienoiskoossa. Myös Suomen Reserviupseeriliiton kultainen ansiomitali osoitetaan muunlaisella tunnuksella. RUL:n jäsenmerkki on tällöin kullattu.

8.1 Kunniamerkinauhat

Sotilaspuvun vierailu- ja palveluspuvuissa samoin kuin kaikissa sotilasmallisissa virkapuvuissa käytetään kaikkia niitä kunniamerkinauhoja, joiden käyttö on sallittu virkaohjesäännön mukaan sotilasvirkapuvussa. Kunniamerkinauhat kiinnitetään normaalikoossa 10 mm leveään nauhariviin siten, että nauhojen reunat eivät peitä toisiaan. Nauhat kiinnitetään säädettyyn arvojärjestykseen, ohjeena; neljä nauhaa rivissä.

9 Rintamerkkien käyttö

Käytettäessä kunniamerkkejä tai nauhaväriä tulee välttää takinkäänteeseen tai muualle takkiin kiinnitettävien rintamerkkien käyttöä. Rintamerkeillä tarkoitetaan tässä yhteydessä eri järjestöjen jäsen-, ansio- ja harrastusmerkkejä. Ainoa rintamerkki, jota voidaan käyttää aina myös kunniamerkkien kanssa, on sotiemme aikaisessa rintamapalveluksessa olleiden tammenlehvätunnus. Takinkäänteessä ei muulloinkaan ole sopivaa käyttää useampaa kuin yhtä merkkiä. Ainoa poikkeus tässäkin on tammenlehvä. Mikäli halutaan käyttää esimerkiksi veteraanijärjestön jäsen- tai ansiomerkkiä kiinnitetään tammenlehvä aina tällaisten merkkien yläpuolelle.

Arkiasussakaan ei ole syytä käyttää kuin korkeintaan yhtä jäsen- tai muuta merkkiä. Takinkäänteessä olevan rintamerkin tarkoitus on osoittaa käyttäjänsä kuulumista johonkin yhteisöön tai se voi olla osoitus joistakin ansioista. Joissakin tilaisuuksissa näkee käytettävän niiden järjestöjen jäsenmerkkejä – jotka eivät mahdu kauluskäänteeseen – kiinnitettynä rintataskun yläreunaan. Edellä mainittu käytäntö ei ole suositeltavaa: yhden rintamerkin kantamisella osoitetaan arvostusta sille yhteisölle, jonka tilaisuuteen osallistutaan tai joka tuntuu kantajalleen läheisimmältä.

Samannäköisen toistaminen useaan kertaan asussa herättää pikemminkin huvittuneisuutta kuin arvostusta. Rärkeimmillään käytetään saman järjestönnäköisiä tunnuksia yhtä aikaa seuraavasti (kaikissa saman järjestönnäköisyyden tunnuksina): solmio, mansetinnapit, solmioneula, rintamerkki ja klubitakin korusolmio. Tällaista menettelyä on vältettävä.

Eräitä suositeltavia esimerkkejä:

- a) krenatöörkillan solmio – takinkäänteessä ei mitään
- b) tavallinen solmio – takinkäänteessä krenatöörkillan jäsenmerkki
- c) keskusjärjestön solmio – takinkäänteessä jäsenyhdistyksen jäsenmerkki
- d) krenatöörkillan solmio – takinkäänteessä Reserviupseeriliiton jäsenmerkki
- e) klubitakin rinnassa krenatöörkillan koruompeleinen tunnus – solmio tavallinen tai keskusjärjestön – takinkäänteessä ei mielellään mitään, tai krenatöörkillan ansiomerkki tai jonkin muun järjestön jäsenmerkki (ei kuitenkaan samaa tunnusta kuin solmiossa tai takin rinnassa).

Esitellyt yhdistelmät antavat vain suuntaa. Jokainen voi itse ratkaista parhaalla mahdollisella tavalla merkkiensä käytön ottamalla huomioon tilaisuuden. Saman tunnuksen käyttämistä tulee kuitenkin aina välttää. Takinkäänteessä ei ole sopivaa kantaa yhtä aikaa kaikkien niiden yhteisöjen tunnuksia, joihin kuuluu.

10 Kunniamerkkien käyttö erilaisissa tilaisuuksissa

Kunniamerkkien käyttö määräytyy yleensä tilaisuuden mukaan.

Arvokkaiden juhlatilaisuuksien kutsuissa kehoitetaan yleensä kantamaan kunniamerkkejä.

Ne tilaisuudet – joissa on suositeltavaa kantaa kunniamerkkejä, mutta joihin ei välttämättä aina lähetetä kutsua tai kutsutaan suullisesti – on paikallaan tässäkin esitellä:

- suuret perhetilaisuudet
- omat tai perheenjäsenen häät
- arvokkaat syntymäpäiväjuhlat (esimerkiksi 50-vuotisvastaanotto)
- suuret sukujuhlat
- kunniamerkkejä saaneen ja niitä käyttäneen hautajaiset
- perheenjäsenen valmistujaisjuhlat (esimerkiksi ammatti- tai loppututkinto), oman tai lapsenlapsen ristiäistilaisuudet
- itsenäisyyspäivän kaikki tilaisuudet
- erilaiset valtion päämiehen, valtiovallan, vieraan valtion ja puolustusvoimien tilaisuudet, joissa sotilashenkilöt käyttävät paraati- tai juhla-asua tai joissa kunniamerkkien käyttöä muutoin suositellaan
- maanpuolustusjärjestöjen, joukko-osastojen vuosipäivät perinnepäivät ja muut juhlatilaisuudet
- yliopistojen ja korkeakoulujen juhlatilaisuudet
- kaatuneitten muistopäivä, puolustusvoimain lippujuhlapäivä ja veteraanipäivä
- sotiemme veteraanien juhlatilaisuudet
- kunniakäynnit ja -vartiot
- yrityksen, laitoksen tai muun yhteisön juhlapäivät/tilaisuudet
- merkkipäivän onnittelukäynnit
- kunniamerkkien luovutustilaisuudet
- lipunnaulaustilaisuudet
- erikseen käskettäessä tai kehotuksesta.

Kunniamerkkien käyttöä tulisi lisätä nimenomaisesti perheen omissa juhlatilaisuuksissa. Näin menetellen kunniamerkkien arvostus kasvaa, ja oikeat käyttötavat yleistyvät.

Joissakin perheen sisäisissä juhlatilaisuuksissa voi olla tarkoituksenmukaista esiintyä smokissa ja pienoiskunniamerkeissä. Näin voi olla esimerkiksi 25-vuotishääpäivän kunniaksi perheen järjestämällä juhlaillallisilla.

Tosin juhlava pukeutuminen perheen sisäisiin juhlatilaisuuksiin on valitettavasti viime vuosina vähentynyt. Kansainvälistymisen myötä saatetaan yhä enemmän pukeutua juhlavasti myös pienempiin juhlatilaisuuksiin.

11 Kunniamerkkien luovutustilaisuus

Kunniamerkkien juhllisessa luovutustilaisuudessa kunniamerkkejä käyttävät sekä merkkien luovuttaja, merkkien vastaanottajat sekä muut tilaisuuteen osallistuvat henkilöt.

Luovutettava merkki kiinnitetään saajan rintaan seuraavasti:

- 1) Merkki kiinnitetään aikaisemmin saatujen kunniamerkkien yläpuolelle, niiden keskikohdalle.
- 2) Mikäli merkin saajalla ei ole ennestään kunniamerkkejä: luovutettava merkki kiinnitetään joko kohdalle, jossa sitä ohjeiston mukaisesti tulee kantaa tai se voidaan kiinnittää myös takin vasempaan kauluskäänteeseen.

Luovutettavan merkin kiinnitystapaan vaikuttaa myös, millaisessa kannakkeessa se luovutetaan.

Jos varmuudella tiedetään, ettei vastaanottajalla ole ennestään muita kunniamerkkejä, merkki kannattaa laittaa valmiiksi käyttökuntoon. Jo ennestään kunniamerkkejä saaneelle luovutettavan merkin kannakkeen kiinnitys tulee olla mahdollisimman helposti purettavissa. Näin se on helpommin liitettävissä aikaisempien merkkien kanssa samaan kannakkeeseen.

Merkkiä luovutettaessa on suositeltavaa pyrkiä siihen, että merkki kiinnitetään oikealle paikalle eli kohtaan, jossa sitä myöhemminkin tulee kantaa. Mahdollisuuksien mukaan luovutustilaisuudessa on pyrittävä antamaan myös kyseisen merkin säännöt ai käyttöohjeet.

Kun merkkiä luovutetaan, se tulee aina pyrkiä kiinnittämään rintaan. Merkki voidaan myös antaa rasiassa. Tällöin kuitenkin tilaisuuden hohdokkuus himmenee.

Vanha ja kansainvälinen perinne puoltaa merkin juhllista kiinnittämistä rintaan.

Kunniamerkkien luovutus on aina pyrittävä järjestämään juhlliseksi. Mielellään tilaisuudessa ollaan juhlavasti pukeuduttu. Kunniamerkit voidaan luovuttaa jonkin sopivan juhlatilaisuuden yhteydessä. Tilaisuudessa ei tarvitse olla muuta ohjelmaa.

Luovutustilaisuudessa annetaan myös kyseiseen merkkiin liittyvä omistuskirja.

Insinööriliiton ansiomitalien osalta kultainen ansiomerkki luovutetaan riittävän arvokkaassa liiton tilaisuudessa. Muut ansiomerkit voidaan luovuttaa jaettavaksi myös jäsenjärjestöjen omissa tilaisuuksissa.

12 Kunniamerkkien käyttö hautajaisissa

Kunniamerkkejä saaneen ja niitä käyttäneen henkilön hautajaisissa käytetään kunniamerkkejä.

Vainajan kunniamerkit asetetaan samettityynylle arkun jalkopäätä vasten. Kunniamerkkityyny on tummaa viininpunaista tai mustaa samettia. Sitä tukee alapuolelta pahvi tai vastaava tuki. Sen päällä on noin viiden sentin vahvuinen vaahtomuovi. Sametti pingotetaan vaahtomuovin päälle. Leveydeltään kunniamerkkityyny on noin 45 ja korkeudeltaan noin 30 cm.

Kunniamerkit sijoitetaan tyynylle rinnakkain, kuten niitä kannettaessa. Kokonaisvaikutelman on oltava tyynyllä tasapainoinen. Rintatähdet kiinnitetään omaan tyynyyn siten kuin niiden keskinäisestä kiinnittämisestä takkiin on erikseen ohjeistettu.

Kukin kaularisti kiinnitetään omaan kunniamerkkityynyensä: risti on keskellä tyynyä, ja kaularistin nauha kulkee viistosti ylävasempaan ja -oikeaan. Suuristit kiinnitetään kukin omaan tyynyyn saman periaatteen mukaan.

Hautaussaatussa vainajan kunniamerkkien kantaja(t) kulkevat välittömästi arkun edellä kantaen tyynyllä vainajan kunniamerkkejä. Kunniamerkkien kantajaksi on sopivaa valita henkilö, jolla itsellään ei ole kunniamerkkejä. Kunniamerkkien kantajan(-jien) kyynärpäät nojaavat kevyesti vartaloon, ja käsivarret ovat suorina alas eteenpäin.

Haudalla kunniamerkkien kantaja seisoo haudan pääpuolen vasemmalla puolella kasvat avattuun hautaan päin. Kun arkku on laskettu hautaan, kunniamerkkien kantaja siirtyy huomiota herättämättä saattojoukkoon peittäen vainajan kunniamerkit.

Erityisesti sotiin osallistuneiden veteraanien hautajaisissa on suositeltavaa käyttää kunniamerkkien kantajaa. Sotilaallisissa hautajaisissa näin menetellään aina.

Muistotilaisuudessa kunniamerkkityyny(t) sijoitetaan vainajan kuvan ja kynttilöiden vasemmalle puolelle.

13 Kuolleen henkilön kunniamerkit

Toisen henkilön ja kuolleen henkilön kunniamerkkejä ei kukaan muu voi käyttää.

Suomalaisten ritarikuntien kunniamerkkejä ei tarvitse palauttaa henkilön kuoleman jälkeen ritarikunnille. Ulkomaisten kunniamerkkien osalta toimitaan kunniamerkin myöntäneen ritarikunnan ohjeistusten ja määräysten mukaisesti.

Edesmenneen henkilön kunniamerkit tulee säilyttää mahdollisimman arvokkaalla tavalla vainajan muistoa ja elämäntyötä kunnioittaen.

Mikäli vainajan omaiset eivät voi tai halua säilyttää vainajan kunniamerkkejä, ne voidaan lahjoittaa jollekin vainajan läheiseksi kokemalle yhteisölle tai palauttaa asianomaiseen ritarikuntaan.

Sopivia yhteisöjä ovat esimerkiksi

- sotiin osallistuneitten osalta vainajan sodanaikaisen joukon perinteitä vaalivat joukko-osastot
- paikalliset museot ja kokoelmat
- kantahenkilökuntaan kuuluneiden osalta paikalliset upseeri- tai päällystökerhot, erityisesti niiden tai kyseisen joukon perinnehuoneet
- muut mahdolliset yhteisöt, jotka olivat vainajalle läheisiä.

Luovutettaessa edesmenneen henkilön kunniamerkkejä on otettava huomioon, että vastaanottajalla on todellakin mahdollisuus säilyttää ne niiden arvon mukaisesti, merkit saaneen henkilön nimi mainiten ja ehjänä kokonaisuutena. On varmistuttava, etteivät kunniamerkit joudu niiden arvoa alentavaan tai häpäisevään käyttöön.

14 Kunniamerkkien esittäminen

SVR:n ja SL:n ritarikuntien kunniamerkkien antamista koskevien määräysten (7.9.1945) mukaan Suomen kansalaisille annetaan kunniamerkkejä vuosittain *itsenäisyyspäivänä (6.12.)*. Puolustusvoimissa, rajavartiolaitoksessa ja puolustusministeriössä palvelevat saavat heille tulevat merkkinsä *puolustusvoimain lippujuhlan päivänä (4.6.)*. Itsenäisyyspäivän 6.12. *kunniamerkkijaon ulkopuolella* voidaan erikseen myöntää kunniamerkkejä teollisuus- ja liikeyritysten, järjestöjen tai yhdistysten täyttäessä pyöreitä vuosia (alkaen 100, 150, 200 vuotta). Tätä alempia merkkipäiviä, esim. 75- tai 50-vuotispäivää vietettäessä voidaan itsenäisyyspäivän jakoon ehdottaa tavallista enemmän kunniamerkkejä. Tietenkään ei näissäkään tapauksissa pidä tehdä ehdotuksia rutiininomaisesti, esim. palvelusvuosien mukaan, vaan tarkkaan punnittujen ansioiden perusteella.

Vapaudenristin, Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan ritarikuntien kunniamerkkejä myönnetään palkiten ansiokasta kansalaistoimintaa. Ritarikuntien suurmestari, Tasavallan presidentti myöntää ne.

Vapaudenristin ritarikunnan kunniamerkit myönnetään puolustusvoimien ylipäällikön nimissä. Hän on myös presidentti virka-asemansa perusteella.

Ritarikuntien kunniamerkkiä ehdotetaan erityisellä lomakkeella.

Muita kunniamerkkejä voidaan ehdottaa niiden myöntäjän antamien ohjeiden mukaisesti ja käyttämällä mahdollisesti niitä varten laadittuja lomakkeita.

Esityksen ritarikuntien kunniamerkin myöntämiseksi voi tehdä viranomainen, laitos, järjestö, yhdistys, yritys tai yksityinen henkilö.

Maanpuolustusjärjestöjen ehdotukset lähetetään kyseiselle keskusjärjestölle, joka toimittaa ne edelleen puolustusministeriöön. Talouselämän henkilöitä koskevat esitykset toimitetaan kyseisten keskusjärjestöjen kautta kauppa- ja teollisuusministeriöön.

Valtion palveluksessa olevia henkilöitä koskevat esitykset tehdään suoraan kyseisen hallinnon alan ministeriöön.

Eduskunnan puhemies ja puolustusvoimain komentaja osoittaa kunniamerkkiehdotuksensa suoraan ritarikuntien hallitukselle. Ministeriöt eivät käsittele ehdotuksia, joista puuttuu keskusjärjestön tai vastaavan lausunto tai puolto.

Nykyisin Editan kirjakaupoista ja myyntipisteistä saatava lomake on tarkoitettu ensisijaisesti Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan ritarikuntien kunniamerkkien ehdottamiseen Suomen kansalaisille.

Kunniamerkkiehdotuslomake löytyy verkosta <http://www.ritarikunnat.fi/hakulomake.pdf> tai sitä voi tilata Edita Publishing Oy Myyntipalvelusta puhelimitse (puh. 020 450 05) s-posti: asiakaspalvelu.publishing@edita.fi tai verkkokaupasta: www.edita.fi/netmarket.

Ohje kunniamerkkien hakemiseen löytyy mm. työ ja elinkeinoministeriön sivuilta. Ohje on myös painettujen lomakkeiden liitteenä. Ohjeet kannattaa tarkistaa hakemuksen valmistelun yhteydessä.

https://www.tem.fi/files/39149/OHJE_KUNNIAMERKKIESITYSTEN_TEKEMISES_TA_2014.pdf

Esimerkinomainen luokittelu 1. luokan ritarimerkkien ja sitä alempien kunniamerkkien osalta on seuraava:

Kunniamerkki	Sotilas	Siviili
SVR R 1 SL R 1	everstiluutnantti majuri	ylempi korkeakoulututkinto ylempi korkeakoulututkinto ja pitkä palvelus
SVR R	kapteeni	alempi korkeakoulututkinto tai aikaisempi ylempi opistotutkinto ja pitkä palvelus
SL R	yliluutnantti luutnantti	aikaisempi ylempi opistotutkinto ja pitkä palvelus
opistoupseerit	opistoupseerit	aikaisempi ylempi opistotutkinto tai alempi
opistoupseerit	opistoupseerit	opistotutkinto ja pitkä palvelus

Insinööriliiton ansiomitaleita voi hakea vuosittain 15.5. mennessä. Mitalien myöntäminen perustuu liiton palkitsemisohjesääntöön.